

92-189

MEDIAAAD

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: ~~24 37 36~~ / ~~24 37 37~~ / ~~24 37 38~~ / 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

17 MEI 1993	
3 AUG. 1993	
14 SEP. 1993	
19 MEI 1994	
20 OKT 1994	
23 MAART 1995	
11 JULI 1995	
19 AUG. 1996	

(049.3) 351.05: 654.19: 7.054: 654.197: 792: 78

92-189

Nr. 92/187-III-C-1

ADVIES INZAKE DE RELATIE OMROEP
EN KUNSTENWERELD
Boekmansichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Den Haag, 5 maart 1992

Mediaraad
Lange Voorhout 19
2514 EB DEN HAAG

Aan mevrouw de minister van
Welzijn, Volksgezondheid en
Cultuur,
Sir Winston Churchillaan 366
RIJSWIJK

Nr.92/178-III-C-1

Advies inzake
relatie omroep-
kunstenwereld

15 november 1991

5 maart 1992

Geachte mevrouw,

Hierbij doet de Mediaraad u toekomen het advies inzake de relatie omroep en kunstenwereld, dat u bij brief van 15 november 1991 (MLB/OP-91.4017) gevraagd heeft.

De Mediaraad,

André van der Louw,
voorzitter;

mr. J.W. Kalkman,
algemeen secretaris

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING EN ADVIES

1. **INLEIDING**
2. **ZORGPLICHT OVERHEID EN CULTURELE TAAK**
 - 2.1. **Zorgplicht overheid**
 - 2.2. **Culturele taak publieke omroep**
 - 2.3. **Uitgangspunten minister**
3. **STURING DOOR DE OVERHEID**
 - 3.1. **Algemeen**
 - 3.2. **Bestaande instrumenten**
 - 3.2.1. **De programmavoorschriften**
 - 3.2.2. **Stimuleringsfonds**
 - 3.2.3. **Gedifferentieerd uurbedrag**
 - 3.3. **Denkbare instrumenten**
 - 3.3.1. **Een nieuw fonds**
 - 3.3.2. **Samenwerkingsverband of overlegorgaan**
 - 3.3.3. **Statutenwijziging Stimuleringsfonds**
 - 3.3.4. **Benoemingenbeleid**
 - 3.3.5. **Stimulering via de kunstenbegroting**
4. **OVERWEGINGEN**
 - 4.1. **Uitgangspunten Mediaraad**
 - 4.1.1. **De taak van de publieke omroep**
 - 4.1.2. **Beïnvloeding door de overheid**
 - 4.1.3. **Samenwerking tussen omroep en kunstensector**
 - 4.2. **Toetsing instrumenten**
 - 4.2.1. **Programmavoorschriften**
 - 4.2.2. **Stimuleringsfonds**
 - 4.2.3. **Gedifferentieerd uurbedrag**
 - 4.2.4. **Een nieuw fonds**
 - 4.2.5. **Samenwerkingsverband of overlegorgaan**
 - 4.2.6. **Benoemingenbeleid**
 - 4.2.7. **Stimulering via de kunstenbegroting**
 - 4.2.8. **Overig**

SAMENVATTING EN ADVIES

De overheid heeft de zorgplicht om te bevorderen dat de communicatievrijheid zo goed mogelijk kan functioneren. Als uitvloeisel van die zorgplicht houdt de overheid een publieke omroep in stand die zo is ingericht dat pluriformiteit in een breed aanbod is gewaarborgd. Culturele programma's vormen een belangrijk onderdeel van dat aanbod. Kunstuitingen zijn een wezenlijk aspect van de Nederlandse cultuur en daarom behoort het tevens tot de culturele taak van de publieke omroep om programma's over kunst te brengen. Ook de podiumkunsten zijn kunstuitingen, waarvan het publiek via de publieke omroep kennis moet kunnen nemen, maar nemen daarbij naar de mening van de Raad geen bijzondere positie in. De overheid kan maatregelen nemen om de publieke taak, en dus ook de taak om kunstprogramma's te brengen, te waarborgen en de omroepinstellingen in hun beleid terzake te beïnvloeden, maar dient zich daarbij terughoudend op te stellen. Dergelijke maatregelen houden immers tegelijkertijd een beperking op de omroepvrijheid in.

De overheid kan het brengen van kunstprogramma's, of meer in het bijzonder podiumkunstregistraties, in verband met de autonomie van de omroepen niet daadwerkelijk *afdwingen*, maar kan particuliere initiatieven (vrijwillige samenwerking tussen omroep- en kunstinstellingen) op dat punt wel bevorderen door stimulansen te geven.

Naar de mening van de Raad zullen dergelijke stimulansen alleen effect hebben als daardoor vanuit zowel de omroep als de kunstensector de behoefte ontstaat samen te werken. De maatregelen die daartoe op het gebied van de kunstensector genomen zouden kunnen worden, laat de Raad grotendeels buiten beschouwing. Dat behoort naar de mening van de Raad niet tot zijn adviestaak.

De Mediaraad is van mening dat op het gebied van de omroep al stimulansen bestaan. Op grond van de programma-voorschriften moeten de omroepverenigingen en de NOS aandacht besteden aan culturele programma's. Aangezien kunstprogramma's en dus ook podiumkunstregistraties onder deze categorie vallen, wordt het brengen van dergelijke programma's reeds door deze voorschriften gestimuleerd. De Raad acht de huidige voorschriften, mits gecontroleerd en gehandhaafd, een goed middel voor de bevordering van het brengen van kunstprogramma's.

De Raad is tegen aanscherping van de programma-voorschriften met de verplichting tot het brengen van podiumkunstregistraties. Dit zou een te ver gaande inbreuk op de omroepvrijheid inhouden, die niet meer te rechtvaardigen is vanuit het garanderen van de specifieke taak van de publieke omroep.

De subsidies door het Stimuleringsfonds geven een financiële impuls om kunstprogramma's en dus ook podiumkunstregistraties te maken. Deze financiële stimulansen dienen naar de mening van de Raad ook bij het Stimuleringsfonds geconcentreerd te blijven. Het is immers al een onderdeel van de taak van dat Fonds en de Raad is er geen voorstander van dat de financiering van de publieke omroep teveel wordt versnipperd. Daarom is de Raad ook tegen de instelling van een nieuw fonds of een gedifferentieerd uurbedrag voor bepaalde soorten kunstprogramma's. Ook de instelling van een overleg-structuur wijst de Raad af. De Raad geeft de voorkeur aan een situatie, waarin omroep-instellingen enerzijds en kunst-instellingen en kunstenaars anderzijds in onderlinge marktverhoudingen opereren.

De Mediaraad adviseert de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur haar beleid tot bevordering van de verzorging van kunstprogramma's, waaronder podiumkunstregistraties, in te vullen door het geven van stimulansen in zowel de omroep- als de kunstensector. Aangezien dergelijke stimulansen in de omroepsector reeds bestaan, adviseert de Raad de minister in deze sector te volstaan met de bestaande instrumenten.

1. INLEIDING

De Mediaraad is bij brief van 15 november 1991 door de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur gevraagd samen met de Raad voor de Kunst advies uit te brengen inzake de relatie omroep - kunstwereld.

In de adviesaanvraag geeft de minister aan dat zij om twee redenen de samenwerking tussen de publieke omroep en de kunstinstituten verbeterd wenst te zien. Allereerst zou door een verbeterde samenwerking een aanbod dat een representatief beeld geeft van datgene wat zich in Nederland op het terrein van de (gesubsidieerde) podiumkunsten afspeelt¹ kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast zou een verbeterde samenwerking er toe kunnen leiden dat de in de kunstensector aanwezige creativiteit meer wordt ingezet bij de productie van programma's, waardoor de kwaliteit van deze producties kan worden verhoogd.

Uitgaande van deze doelstellingen heeft de minister de volgende vragen geformuleerd:

1. welke omvang hebben de podiumkunstregistraties, onderscheiden naar muziek, toneel, opera, ballet, etc., die reeds op televisie verschijnen; kan dat voldoende worden geacht;

2. welke taakstelling ligt hier nog voor de omroepen;

3. welk type producties kan voor een eenvoudige registratie in aanmerking komen en welke dienen *geadapteerd*² te worden;

4. op welke wijze is continu en systematisch overleg tussen de verschillende betrokkenen te realiseren, zodat een omroep-aanbod dat een representatief beeld geeft van de Nederlandse podiumkunsten gestalte kan krijgen;

5. hoe kunnen in het algemeen de kunst- en omroepwereld meer en beter op elkaar betrokken worden;

6. op welke wijze kan de in de kunstensector aanwezige creativiteit ingezet worden bij de productie van programma's.

De Mediaraad zal zich, gezien zijn taakstelling, beperken tot die vraagstukken die betrekking hebben op het beleid van de overheid ten aanzien van de omroep en deze behandelen vanuit een bestuurlijk, organisatorisch en financieel oogpunt. Vragen met een artistiek-inhoudelijk karakter en vragen met betrekking tot de mogelijkheden die financiering van de kunstensector biedt - o.a. door middel van het stellen van subsidievoorwaarden - zullen derhalve door de Mediaraad buiten beschouwing worden gelaten. Deze vragen worden geacht meer op het werkterrein van de Raad voor de Kunst te liggen. Een en ander houdt in dat de vragen 1³ en 3 slechts kort zullen worden aangestipt en dat de overige vragen zullen worden besproken voorzover deze binnen de genoemde taakstelling vallen.

De Mediaraad heeft ter voorbereiding van het advies gesprekken gevoerd met betrokkenen uit zowel de omroep als de kunstsector. De samenwerking met de Raad voor de Kunst heeft de Mediaraad aldus verstaan dat in overleg is gewerkt aan afzonderlijke adviezen.

Hierna volgt eerst een bespreking in algemene zin van de zorgplicht van de overheid en de taak van de publieke omroep inzake het verzorgen van kunstprogramma's, en het standpunt van de minister te dien aanzien. Vervolgens wordt een inventarisatie gegeven van de instrumenten die de overheid zou kunnen gebruiken om de publieke omroep bij de invulling van die taak te beïnvloeden. Het laatste hoofdstuk bevat het standpunt van de Mediaraad ten aanzien van de taak van de publieke omroep en de samenwerking met de kunstensector. Op basis van dat standpunt worden de in hoofdstuk 3 weergegeven instrumenten besproken.

De Mediaraad zal bij zijn advies uitgaan van de huidige inrichting van het publieke omroepbestel.

¹Zie de Nota Publieke Omroep in Nederland, Tweede Kamer vergaderjaar 1990-1991, 22 147, nr 2 (hierna: "Pinksternotitie"), pag. 34-35.

²Onder adaptie wordt verstaan een voor de televisie aangepaste wijze van registreren.

³Een overzicht van de door de publieke omroep in het seizoen 1990-1991 uitgezonden podiumkunst-registraties is als bijlage 1 opgenomen.

2. ZORGPLICHT OVERHEID EN CULTURELE TAAK

2.1. Zorgplicht overheid

De communicatievrijheid wordt in ons land geregeld in artikel 7 van de Grondwet (Gw) en op Europees niveau in artikel 10 van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Twee aspecten van de communicatievrijheid zijn voor het overheidsbeleid van belang: enerzijds de bescherming van individuen en instellingen tegen belemmering van deze vrijheid, anderzijds de zorgplicht voor de overheid om te bevorderen dat dit vrijheidsrecht zo goed mogelijk kan functioneren.

De omroepvrijheid maakt onderdeel uit van deze communicatievrijheid. De zorgplicht van de overheid met betrekking tot de omroepvrijheid is in ons land in die zin vormgegeven dat een waarborg wordt gecreëerd voor pluriformiteit in het aanbod, essentieel voor de vrije meningsvorming in een democratische samenleving.

Zowel artikel 7 Gw als artikel 10 EVRM geven de overheid de bevoegdheid een systeem van vergunningen in te voeren op het gebied van de omroep. Inhoudelijke bemoeienis met de programma's, anders dan in de vorm van minimum programmavoorschriften, is uitdrukkelijk verboden.

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft uitgemaakt¹ dat beperkingen op de omroepvrijheid dienen te voldoen aan de in het tweede lid van artikel 10 EVRM genoemde voorwaarden. Het moet gaan om een bij wet voorgeschreven maatregel, die in een democratische samenleving nodig is ter bescherming van één of meer van de in dat artikel omschreven doeleinden². Van de genoemde doeleinden zijn voor de omroepvrijheid met name de bescherming van de openbare orde en van rechten van derden van belang. Maatregelen die de pluriformiteit beogen te waarborgen kunnen naar de mening van het Hof worden beschouwd als maatregelen die de rechten van derden beogen te beschermen en zijn daarom in beginsel toegestaan. Dergelijke bepalingen dienen echter wel proportioneel te zijn met betrekking tot het te bereiken doel.

Het is de overheid derhalve in beginsel toegestaan voorschriften te geven, die het specifieke karakter van de publieke omroep garanderen, voorzover daarmee handhaving van pluriformiteit beoogd wordt. Gezien het andere aspect van de communicatievrijheid, de bescherming van individuen en instellingen tegen inbreuken op die vrijheid, dient de autonomie van de omroep-instellingen daarbij echter zoveel mogelijk gewaarborgd dient te blijven.

Tevens verdient nog vermelding artikel 22, derde lid van de Grondwet, waarin een bepaling is opgenomen, op grond waarvan de overheid wordt geacht voorwaarden te scheppen voor maatschappelijke en *culturele ontplooiing* en voor vrijetijdsbesteding. In de memorie van toelichting wordt met betrekking tot deze bepaling het volgende opgemerkt:

'Het spreekt vanzelf dat ieder zelf behoort te kunnen beslissen, hoe hij zijn vrije tijd wil besteden en aan welke cultuur-uitingen hij wil deelnemen. Deze beslissing kan echter eerst op bevredigende wijze worden genomen, indien adequate keuzemogelijkheden bestaan. De overheid dient de voorwaarden daarvoor te scheppen. (...) Ook de bevordering van kunst maakt een belangrijk onderdeel uit van deze tak van overheidszorg.'

¹Zie EHRM, no. 15/1989/175/231 dd 22 mei 1990, Autronic AG Case in Bijlage Mediaforum 1990-7/8 en EHRM, no. 14/1988/156/214 dd 28 maart 1990, Groppera Radio AG and Others in Bijlage Mediaforum 1990-5.

²De doeleinden zijn: in het belang van 's lands veiligheid, territoriale onschendbaarheid of openbare veiligheid, bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, bescherming van de gezondheid of de goede zeden, van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen.

Het betreft hier een sociaal grondrecht. Anders dan bij de klassieke grondrechten zoals de hiervoor genoemde communicatievrijheid, staat bij een sociaal grondrecht niet de bescherming van de burgers tegen beperkingen op die vrijheid, maar de zorgplicht van de overheid voorop.

Verdedigd kan worden dat de in de memorie van toelichting geformuleerde taak van de overheid om kunst te bevorderen een actieve en een passieve kant heeft: niet alleen kan een taak worden aangenomen om de totstandkoming van kunstuitingen te bevorderen, maar ook om mogelijkheden te scheppen voor kennisname van die uitingen door het publiek, zowel via musea (beeldende kunsten) en podia (podiumkunsten), als via de media.

2.2. Culturele taak publieke omroep

De Mediaraad heeft in verschillende adviezen aangegeven dat het de taak van de Nederlandse publieke omroep is een breed basis informatie-pakket te brengen dat voorziet in de verschillende in het volk levende behoeften en dat toegankelijk is voor zoveel mogelijk burgers¹. Het heffen van de omroepbijdrage is mede aan deze taak gerelateerd.

Tot dit brede informatie-pakket behoren naast informatieve, educatieve en verstrooiende programma's, ook culturele programma's.

Deze taak is terug te vinden in de programma-voorschriften uit de Mediawet. Naast het volledig programma-voorschrift van artikel 50, eerste lid Mw, op grond waarvan de omroepverenigingen verplicht zijn culturele programma's te brengen, heeft de NOS in artikel 51 Mw de specifieke taak gekregen een groot deel van zijn zendtijd aan cultuur te besteden. De wetgever stelt zich derhalve op het standpunt dat het voorzien in de culturele behoeften van het volk een belangrijke taak is van de publieke omroep.

Kunstuitingen zijn een wezenlijk aspect van de cultuur; het verzorgen van programma's over hetgeen zich op de verschillende gebieden van de kunst voordoet, zoals op het gebied van de podiumkunsten, valt dan ook tevens onder de culturele taak van de publieke omroep.

De publieke omroep heeft in de Mediawet echter niet uitdrukkelijk de opdracht gekregen kunstprogramma's, of nog meer gespecificeerd: podiumkunstregistraties, uit te zenden; deze worden in de programma-voorschriften niet als een aparte categorie aangeduid. Het is derhalve aan de omroep-instellingen zelf in hoeverre en op welke wijze zij hun taak op dit terrein wensen vorm te geven.

2.3. Uitgangspunten van de minister

In de adviesaanvraag verwijst de minister naar haar overwegingen omtrent de relatie omroep-kunstenwereld in de Pinksternotitie. In deze nota stelt zij zich op het standpunt dat de culturele taak van de omroep bij het medium televisie vaak effectiever tot zijn recht komt dan bij de radio. Daaraan koppelt zij de vraag of 'de huidige muziekvoorziening² niet veel meer in de richting van televisie-producties moet worden aangewend, of nog breder, dat met de beschikbare geldmiddelen juist meer en andere culturele activiteiten op de televisie gefinancierd moeten worden³.

De minister wenst derhalve bij de financiering van culturele programma's voorrang te geven aan televisie-programma's. Ook in de onderhavige adviesaanvraag ligt de nadruk op televisie.

¹Zie de adviezen van de Mediaraad inzake de toekomst van de omroep (1); Staatscourant nr 234 d.d. 30 november 1989, inzake het concessiestelsel, Staatscourant nr 6 d.d. 9 januari 1991 en inzake het Meerjarenplan Televisie van de NOS, Staatscourant nr 102 d.d. 30 mei 1991.

²Via de concerten van de omroep-koren en -orkesten, die voornamelijk via de radio worden uitgezonden. De minister heeft overigens aangekondigd dat zij de Mediaraad op korte termijn zal vragen een apart advies uit te brengen over het Muziekcentrum.

³Pinksternotitie, pag. 17.

De belangen van de kunstensector en de omroepen raken elkaar naar de mening van de minister¹ met name op het vlak van het registreren en uitzenden van podiumkunst-voorstellingen: de omroep heeft als uitvloeisel van het volledig programma-voorschrift blijkens het nieuwe beleidsvoornemen van de minister tot taak van het totale aanbod 10% kunst-programma's te verzorgen en de gesubsidieerde instellingen hebben naar de mening van de minister de verantwoordelijkheid het bereik van het aanbod via televisie te vergroten. Via de televisie (en radio) worden immers met culturele programma's ondanks de lage kijk- en luistercijfers nog altijd enkele honderdduizenden mensen bereikt: een dergelijke deelname van de bevolking kan in een theater, concertzaal, museum of bioscoop nauwelijks gerealiseerd worden. In de nota wordt gesteld dat de omroepen en de kunstensector gezamenlijk dienen te streven naar een aanbod dat een representatief beeld geeft van datgene wat zich op het terrein van de (gesubsidieerde) podiumkunsten afspeelt.

Het gaat de minister echter niet alleen om registraties van de diverse kunstdisciplines: ook het inzetten van de creativiteit van de kunstensector voor de productie van programma's is van belang om de kwaliteit van het aanbod van de publieke omroep te verhogen.

In de Pinksternotitie en de de advisaanvraag toont de minister zich een voorstander van een gestructureerd continu overleg tussen omroeporganisaties en kunstinstellingen. Naar haar mening zou op die manier de samenwerking kunnen worden verbeterd.

¹Pinksternotitie, pag. 34-35.

3. STURING DOOR DE OVERHEID

3.1. Algemeen

Zoals hiervoor aangegeven kan worden verdedigd dat het een taak is van de overheid om ervoor te zorgen dat de burgers via radio en televisie kennis kunnen nemen van kunstuitingen, waaronder podiumkunstregeringen. De publieke omroep heeft gezien zijn publieke functie ook de taak dergelijke programma's in het aanbod op te nemen. De overheid kan dit enigszins sturen, aangezien maatregelen mogen worden getroffen om het publieke karakter van de omroep te garanderen.

Hierna volgt een feitelijke inventarisatie van de instrumenten die de overheid heeft of kan creëren om het brengen van kunstprogramma's te bevorderen. De opvatting van de Mediaraad over de wenselijkheid om deze instrumenten ook daadwerkelijk te gebruiken en over de vraag of daarmee het gewenste resultaat kan worden bereikt, zal in hoofdstuk 4 worden besproken.

3.2. Bestaande instrumenten

3.2.1. De programma-voorschriften

De publieke taak een breed basis-informatiepakket te brengen komt onder andere tot uitdrukking in het volledig programma-voorschrift (artikel 50, eerste lid Mw), dat geldt voor de *landelijke publieke omroepverenigingen*; op grond daarvan zijn zij verplicht naast informatieve, educatieve en verstrooiende ook culturele programma's te brengen. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen percentages worden vastgesteld met betrekking tot de omvang van de uit te zenden programma-categorieën. Dit is met betrekking tot de televisie ook gebeurd in artikel 8 van het Mediabesluit (Mb). Voor de radio ontbreekt een dergelijke bepaling.

Het Commissariaat voor de Media houdt toezicht op de naleving van het volledig programma-voorschrift. Dit is een controle achteraf. Het Commissariaat maakt daarvoor gebruik van door de KLO-afdeling van de NOS verstrekte gegevens over de door de omroepinstellingen uitgezonden programma's. Deze programma's worden volgens het zgn. ESCORT-systeem in bepaalde categorieën ingedeeld. Indien uit deze gegevens blijkt dat een omroepvereniging niet heeft voldaan aan de door de minister vastgestelde percentages, kan het Commissariaat sancties treffen variërend van het opleggen van boetes tot het intrekken van een (deel van) de zendtijd van die omroep. Dat is echter tot op heden nog nimmer gebeurd.

Podiumkunstregeringen zijn culturele programma's. Andere kunstprogramma's maken tevens onderdeel uit van deze categorie, maar kunnen tegelijkertijd onder één van de andere categorieën vallen (zoals bijvoorbeeld een artistiek hoogwaardige documentaire). In de huidige regelgeving is geen bepaling opgenomen op grond waarvan de publieke omroep verplicht wordt een bepaalde hoeveelheid kunstprogramma's of een bepaald soort kunstprogramma's, zoals podiumkunstregeringen, uit te zenden. De minister wil daar verandering in brengen: zij heeft het voornemen de omroepen de verplichting op te leggen van het totale aanbod minimaal 10 % kunstprogramma's (zonder verdere specificatie) te brengen, die dan tot de categorie cultuurprogramma's gerekend worden; oftewel de helft van de 20% culturele programma's zou uit kunstprogramma's moeten bestaan¹.

¹Zie de brief van de minister van WVC aan de Tweede Kamer dd 27 augustus 1991, Tweede Kamer vergaderjaar 1990-1991, 22 147 nr. 7, pag. 8. Over de realisatie en afdwingbaarheid van deze eis is advies gevraagd aan het Commissariaat voor de Media, de Raad voor de Kunst en het Stimuleringsfonds.

Het volledig programma-voorschrift van artikel 50, eerste lid Mw geldt niet voor de NOS, de commerciële omroepen, de lokale en regionale omroepen en de kleine zendgemachtigden.

De NOS heeft echter wel op basis van artikel 51, vijfde lid Mw de verplichting opgelegd gekregen 20% van zijn zendtijd te vullen met cultuur. Voorts bepaalt artikel 9, eerste lid onder d van het Mediabesluit dat de NOS geacht wordt verslag te doen van bijzondere culturele manifestaties.

In de gewijzigde Mediawet¹ (artikel 50, zevende lid Mw) wordt aan de lokale en regionale omroepen ook een programma-voorschrift opgelegd: zij zijn dan tevens verplicht een bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen percentage culturele programma's te brengen.

In de praktijk blijken deze kleinschalige omroepen, die voornamelijk radio-programma's verzorgen, zich al bezig te houden met verzorging van registraties van podiumkunsten (Radio West zendt bijvoorbeeld concerten van het Residentie-orkest uit).

Ook de kleine zendgemachtigden kunnen het tot hun taak rekenen kunst-programma's uit te zenden, maar worden hierin niet gestuurd door een programma-voorschrift.

3.2.2. Stimuleringsfonds

Het Stimuleringsfonds Nederlandse culturele omroepproducties heeft tot taak de verhoging van het niveau van de culturele component op de landelijke publieke radio en televisie te bevorderen. Het Fonds subsidieert daartoe de productie van culturele programma's, initiatieven voor de ontwikkeling daarvan en initiatieven voor kwaliteitsverbetering van culturele programma's in het algemeen². Ook organiseert het Fonds zelf cursussen, zoals bijvoorbeeld televisieregie voor toneel-regisseurs, en discussie-bijeenkomsten.

Het Stimuleringsfonds ontvangt voor de uitvoering van zijn taak tenminste 1/16 deel van de reclame-inkomsten; dat is nu f28 miljoen. De minister heeft in de Pinksternotitie aangegeven dat zij de financiering van het Fonds op dit niveau zal handhaven.

Voor subsidiëring door het Fonds komen alleen in aanmerking *bijzondere culturele* programma's met een *hoogwaardig artistiek gehalte*, die door de landelijke omroepverenigingen, de NOS of de kleine zendgemachtigden worden uitgezonden. Het moet gaan om programma's die hoofdzakelijk worden gemaakt met auteurs en medewerkers die in Nederland verblijven, zich in belangrijke mate in Nederlandse lokaties afspelen, waarin in overwegende mate de Nederlandse of Friese taal wordt gesproken en die bestemd zijn voor het publiek in Nederland.

Aanvragen voor bijdragen in de *productiekosten* kunnen alleen worden toegekend als de zendgemachtigde zelf een bijdrage aan de productie levert die minimaal gelijk staat aan het door het Commissariaat voor de Media vastgestelde uurbedrag.

*Ontwikkelings*subsidies worden alleen toegekend als de op grond van die subsidie geproduceerde programma's kunnen leiden tot uitzending door de landelijke omroepverenigingen of de NOS.

De vraag of er sprake is van een cultureel programma wordt beoordeeld op basis van het hiervoor reeds genoemde ESCORT-systeem. Documentaires komen in de categorie culturele programma's van dit systeem echter niet voor. Het Fonds stelt zich op het standpunt dat een documentaire voor subsidie in aanmerking komt, als het programma, ongeacht het onderwerp dat daarin wordt behandeld, door de

¹Gewijzigd bij wet van 18 december 1991 houdende wijziging van de bepalingen van de Mediawet met het oog op invoering van landelijke commerciële omroep, Staatsblad 769, jaargang 1991.

²In speciale gevallen verstrekt het Fonds soms ook subsidies aan particulieren voor het volgen van opleidingen in het buitenland, waarvoor in Nederland geen equivalent of studiefinanciering bestaat. Deze particulieren moeten daarvoor een aanbeveling van een omroep-instelling kunnen overleggen.

invalshoek van de maker en de vormgeving als een 'kunstvorm' op zichzelf kan worden beschouwd.

Een en ander houdt in dat door het Stimuleringsfonds als culturele programma's in ieder geval worden aangemerkt: kunstinformatie, docu-drama, Nederlandstalig drama, cabaret/satire, volksmuziek, opera, jazz en klassieke muziek, theater, ballet en documentaires in voornoemde zin. Dat geldt niet voor gewone reportages, show- en praatprogramma's, quizzen, e.d.

Het programma moet voorts een bijzonder karakter hebben: d.w.z. dat het niet tot het normale programma-aanbod mag behoren. Tot slot wordt dan beoordeeld of het programma een hoogwaardig artistiek gehalte heeft. Daarbij laat het Fonds zich adviseren door externe deskundigen.

Uit het bovenstaande volgt dat kunstprogramma's en meer in het bijzonder podiumkunstregeraties in aanmerking komen voor subsidiëring, indien deze als bijzondere produkties met een hoog artistiek gehalte kunnen worden aangemerkt.

3.2.3. *Gedifferentieerd uurbedrag*

Het Commissariaat voor de Media stelt op grond van artikel 101 Mw het uurbedrag vast dat aan de landelijke omroep-instellingen ter beschikking wordt gesteld. Het tweede lid van dat artikel geeft het Commissariaat de mogelijkheid dit uurbedrag per categorie instelling te laten verschillen. De wet geeft geen aanknopingspunt om voor bepaalde soorten programma's, zoals bijvoorbeeld podiumkunst-registraties, een afwijkend uurbedrag vast te stellen.

3.3. **Denkbare instrumenten**

3.3.1. *Een nieuw fonds*

De minister heeft altijd de mogelijkheid voor een bepaald doel een fonds op te richten. Deze mogelijkheid wordt in de voorgenomen wijziging van het voorstel van wet op het specifiek cultuurbeleid met betrekking tot de kunstensector nader gestructureerd.

De minister zou derhalve een fonds op kunnen richten voor de registraties van podiumkunst-voorstellingen, welk fonds dan uit de omroepmiddelen en/of de kunstenbegroting gefinancierd zou kunnen worden.¹

3.3.2. *Samenwerkingsverband of overlegorgaan*

De minister kan middelen ter beschikking stellen voor particuliere initiatieven, bijvoorbeeld van de omroepen en kunstinstellingen, tot instelling van een samenwerkingsverband/overlegorgaan. Het afdragen van middelen aan een op vrijwillige basis tot stand gekomen samenwerkingsverband/overlegorgaan, zou in de Mediawet kunnen worden vastgelegd, zoals dat bijv. gebeurd is met betrekking tot het overlegorgaan voor lokale omroepen, de OLON (zie artikel 28, onder 1 Mw).

3.3.3. *Statutenwijziging Stimuleringsfonds*

De minister zou een wijziging van de statuten van het Stimuleringsfonds door kunnen voeren² op grond waarvan het fonds verplicht wordt een gedeelte van de beschikbaar gestelde middelen aan te wenden voor aanvragen van registraties van podiumkunstvoorstellingen.

¹Zie het advies van de Mediaraad inzake de Fondsenwet Scheppende Kunsten, Staatscourant 140 d.d. 23 juli 1991.

²Conform artikel 16, vijfde lid van de Statuten van het Stimuleringsfonds.

Ook zou de minister via een statutenwijziging de verplichting voor de zendgemachtigde om bij te dragen in de kosten van een door het Stimuleringsfonds gesubsidieerde podiumkunstregering, kunnen laten vervallen; de bijdrage van het Stimuleringsfonds zou derhalve bij deze producties hoger zijn. Op die manier zou de omroepinstelling het uurbedrag dat hem toch voor die zendtijd wordt toegekend, kunnen aanwenden voor andere programma's.

3.3.4. Benoemingenbeleid

De geringe affiniteit tussen omroep en kunstensector vormt een knelpunt in de onderlinge samenwerking. Via haar benoemingenbeleid zou de minister de betrokkenheid kunnen stimuleren door in bestuurlijke functies binnen de omroep, waarover zij zeggenschap heeft (zoals bijvoorbeeld de kroonleden van de NOS), vertegenwoordigers van de kunstensector te benoemen. Een en ander zou omgekeerd evenzeer kunnen gelden voor de benoemingen in de kunstensector.

3.3.5. Stimulering via de kunstenbegroting

Op de kunstenbegroting zouden gelden kunnen worden gereserveerd voor registraties van podiumkunst-voorstellingen. In het kader van het kunstenplan zouden podiumkunst-instellingen aan kunnen geven bij welke voorstelling zij ruimte en mogelijkheden wensen te reserveren voor registraties door omroepen. De omroepinstellingen zouden vervolgens op dat aanbod in kunnen tekenen. Indien de registraties gerealiseerd worden, zouden de desbetreffende kunstinstanties en de omroepen (als aanvulling op het vergoede uurbedrag) aanspraak kunnen maken op een op de kunstenbegroting voor die registraties gereserveerd bedrag.

Voorts kan op de kunstensector via te stellen subsidievoorwaarden invloed uitgeoefend worden om ervoor te zorgen dat meer kunstprogramma's worden uitgezonden.

4. OVERWEGINGEN

4.1. Uitgangspunten Mediaraad

4.1.1. *De taak van de publieke omroep*

De Mediaraad sympathiseert met de doelstelling van de minister om het aandeel kunstprogramma's bij de publieke omroep te vergroten. Kunstprogramma's zijn immers een wezenlijk aspect van de Nederlandse cultuur en de publieke omroep heeft tot taak het publiek van de ontwikkelingen op dat gebied op de hoogte te houden. Deze taak omvat ook het brengen van podiumkunstregistraties. De Raad vindt overigens dat daarbij niet alleen de gesubsidieerde voorstellingen aan de orde moeten komen, maar tevens de vrije producties.

Uitzending van podiumkunstregistraties acht de Raad evenwel even belangrijk als uitzending van programma's die op andere gebieden van de kunst betrekking hebben. De Mediaraad ziet dan ook geen reden om bij het streven naar uitzending van meer kunstprogramma's de podiumkunstregistraties als aparte categorie extra te benadrukken.

Voorts spelen naar de mening van de Mediaraad radio en televisie bij de uitvoering van de culturele taak een even belangrijke rol. Wel doen zich, gezien de uiteenlopende aard van radio en televisie, ook verschillen voor in het soort kunstprogramma's dat zich het beste voor één van beide media leent. Zo zullen bepaalde kunstprogramma's, met name voorzover het podiumkunstregistraties betreft, alleen voor uitzending via televisie in aanmerking komen en niet voor de radio (zoals bijvoorbeeld een toneel-, mime- of ballet-voorstelling); anderzijds kan gesteld worden dat televisie zich slechter leent voor een 'pure' registratie van een voorstelling dan radio: bij uitzending van registraties van muziek via de radio gaat minder verloren van de oorspronkelijke uitvoering dan bij uitzending van een 'pure' registratie van een toneelvoorstelling via de televisie.

Tot slot meent de Raad dat, aangezien verzorging van kunstprogramma's onderdeel is van de publieke taak, deze programma's niet alleen behoren tot het pakket dat door de omroepverenigingen en de NOS moet worden uitgezonden, maar dat daar een taak ligt voor alle instellingen die tot die publieke omroep behoren, tenzij hun specifieke doelstelling zich daartegen verzet (zoals bij sommige kleine zendgemachtigden). Dat wil zeggen dat ook de regionale omroep, die ook vanuit publieke middelen wordt gefinancierd, het tot zijn taak zou moeten rekenen kunstprogramma's uit te zenden¹.

4.1.2. *Beïnvloeding door de overheid*

Zoals hiervoor aangegeven, omvat de publieke taak van de omroep mede het brengen van kunstprogramma's, waaronder podiumkunstregistraties. De Mediaraad stelt zich op het standpunt dat de overheid zich bij het nemen van maatregelen om de publieke omroep bij de invulling van die taak te sturen, terughoudend dient op te stellen, aangezien een dergelijke sturing een beperking op de communicatievrijheid inhoudt. Dergelijke maatregelen moeten bovendien de toets van artikel 10 EVRM kunnen doorstaan. Dat wil zeggen dat het nadeel van de beperking van de omroepvrijheid, die deze maatregelen met zich mee brengen, in redelijke verhouding dient te staan tot het beoogde doel: het garanderen van het publieke karakter van de omroep met het oog op de pluriformiteit. Zeer gedetailleerde voorschriften, die ver ingrijpen in de autonomie van de omroep-instellingen, voldoen niet aan deze proportionaliteitseis.

¹In de gewijzigde Mediawet komt de publieke taak van de regionale omroep ook tot uitdrukking in artikel 50, zevende lid, waarin aan de regionale omroep binnen zijn taak een programmavoorschrift wordt opgelegd.

Over de taak van de regionale omroep zal de Raad verder ingaan in een advies dat hij voornemens is uit te brengen over de toekomst van de regionale omroep.

4.1.3. *Samenwerking tussen omroep en kunstensector*

De Mediaraad is van mening dat het aantal kunstprogramma's, inclusief podiumkunstregeraties, alleen zal toenemen, indien door de stimuleringsmaatregelen vanuit zowel *de kunstensector als de omroep* de wens ontstaat om samen een productie te maken.

Bovendien dient ermee rekening te worden gehouden dat, hoe financieel aantrekkelijk het maken en brengen van bepaalde programma's ook wordt gemaakt, een omroep-instelling alleen interesse zal hebben voor programma's, die passen in haar 'kleur' en programmering. Het beleid zal dan ook ruimte moeten bieden voor een grote verscheidenheid in uit te zenden producties.

Zoals eerder aangegeven zal de Mediaraad de met betrekking tot de kunstensector te nemen maatregelen grotendeels buiten beschouwing laten en zich beperken tot de maatregelen die de overheid kan nemen ten aanzien van de publieke omroep.

4.2. Toetsing instrumenten

4.2.1. *Programma-voorschriften*

Het brengen van meer kunstprogramma's, met de nadruk op podiumkunstregeraties, kan door het stellen van programma-voorschriften niet daadwerkelijk worden afgedwongen, aangezien daarbij altijd slechts sprake kan zijn van een controle achteraf. De overheid kan niet (vooraf) ingrijpen in de programmering van de omroep-instellingen. Dergelijke voorschriften werken, mits gecontroleerd en gehandhaafd, wel als een sterke stimulans tot uitzending van de voorgeschreven programma-categorieën. De bestaande programma-voorschriften en de op basis daarvan vastgestelde percentages, verplichten de omroepverenigingen en de NOS 20% van hun zendtijd te besteden aan culturele programma's. Aangezien kunstprogramma's en dus ook podiumkunstregeraties onder deze categorie vallen, wordt het brengen van dergelijke programma's reeds door deze voorschriften gestimuleerd. De Raad acht de huidige regeling een goed middel voor de bevordering van het brengen van kunstprogramma's, inclusief podiumkunstregeraties.

De minister wenst de omroepen expliciet de verplichting op te leggen om kunstprogramma's te brengen. Zij heeft het voornemen verzorging van 10% kunstprogramma's verplicht te stellen. Naar de mening van de Raad is het opleggen van een dergelijke verplichting alleen mogelijk indien daartoe de Mediawet wordt gewijzigd. Immers, artikel 50, eerste lid Mw geeft slechts de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur percentages vast te stellen voor de in dat artikel genoemde categorieën programma's. Kunstprogramma's worden in dat artikel niet genoemd. Een wijziging in die zin van de programmavoorschriften acht de Raad in overeenstemming met de Europese regelgeving, aangezien daarmee een aanbodseis wordt gesteld, die betrekking heeft op een soort aanbod dat een van de wezenlijke onderdelen is van hetgeen tot de publieke taak gerekend kan worden. Naar de mening van de Raad is aanvulling van de programmavoorschriften met de verplichting aandacht aan kunstprogramma's te besteden derhalve wel denkbaar, maar niet nodig.

mocht een verplichting tot het brengen van kunstprogramma's worden ingesteld, dan zou deze naar de mening van de Raad evenzeer voor de NOS en de regionale omroep moeten gelden. Het opleggen van een verplichting kunstprogramma's te brengen is immers gebaseerd op de taak van de publieke omroep om programma's van culturele aard te brengen, waartoe ook kunstprogramma's gerekend worden. Deze taak geldt voor alle instellingen, die deel uitmaken van de publieke omroep, tenzij hun specifieke doelstelling zich daartegen verzet. Dientengevolge zouden tevens artikel 51 Mw en het zevende lid van artikel 50 van de gewijzigde Mediawet, dat het programmavoorschrift voor de regionale omroep bevat, moeten worden gewijzigd.

Overigens zouden dergelijke voorschriften slechts een stimulans inhouden om kunstprogramma's in ruime zin uit te zenden. Of daartoe ook podiumkunst-

registraties zullen behoren is niet te voorzien of te sturen: het is immers aan de omroepinstellingen op welke wijze zij de verplichting kunstprogramma's te brengen, zullen invullen.

De Mediaraad is tegen aanscherping van de programmavoorschriften met de verplichting tot het brengen van podiumkunst-registraties. De programmavoorschriften mogen immers slechts een globaal karakter hebben, willen zij een proportioneel middel zijn om het publieke karakter van de omroep te garanderen. De Mediaraad is van mening dat de in de eerste volzin van artikel 50, eerste lid Mw verplicht gestelde aandacht voor bepaalde categorieën programma's aan die eis voldoet. Gedetailleerdere voorschriften met betrekking tot gespecificeerde programmasoorten, zoals het verplicht stellen van podiumkunstregistraties, vormen daarentegen een te ver gaande inbreuk op de omroepvrijheid die naar de mening van de Mediaraad niet meer vanuit het garanderen van de publieke taak kan worden gerechtvaardigd. Bovendien houdt een dergelijke verplichting een voorschrift in dat op gespannen voet staat met artikel 48 Mw, waarin bepaald wordt dat de omroepinstellingen vorm en inhoud van hun programma's bepalen.

4.2.2. *Stimuleringsfonds*

Door de instelling en financiering van het Stimuleringsfonds oefent de overheid indirect invloed uit op het beleid van de omroepen om culturele programma's te maken en uit te zenden. De omroepen betrekken immers financiële overwegingen bij het opstellen van hun beleid. Dit garandeert evenwel niet dat de omroepen ook meer culturele programma's zullen produceren en brengen. Subsidiëring kan alleen als stimulans werken.

Aangezien podiumkunstregistraties onderdeel uitmaken van de door het Stimuleringsfonds gesubsidieerde programma's, wordt ook het produceren van dergelijke programma's door het bestaan van dit Fonds gestimuleerd. De minister kan echter op basis van de thans geldende statuten geen invloed uitoefenen op het beleid dat door het Stimuleringsfonds op dit punt wordt gevoerd. Het fonds is een zelfstandig bestuursorgaan met een eigen verantwoordelijkheid. Gezien zijn taakstelling kan het fonds de aan hem verstrekte middelen gebruiken voor subsidiëring van podiumkunstregistraties: een garantie dat het Fonds dat ook zal doen is er dus niet.

Zoals in paragraaf 3.3.3 aangegeven kan de minister hier verandering in brengen door via een statutenwijziging een deel van de middelen te bestemmen voor bepaalde programma's, zoals podiumkunstregistraties.

In de praktijk blijkt het Stimuleringsfonds uit eigen beweging reeds tot het bestemmen van een deel van de middelen voor bepaalde registraties te zijn overgegaan. In maart 1991 kondigde het fonds aan dat voor televisie-registraties van ballet, muziek en opera-voorstellingen een bedrag van f5 miljoen werd gereserveerd. De zendgemachtigde die een dergelijke registratie wilde produceren, hoefde zelf niet meer dan het uurbedrag aan de productie bij te dragen. Iedere aanvraag zou worden gehonoreerd met een subsidie van, afhankelijk van de begroting, maximaal f500.000,--. Zo zouden minimaal 10 projecten gefinancierd kunnen worden. Er zijn voor deze reservering echter maar twee aanvragen binnengekomen die ook zijn gehonoreerd. De overige in 1991 toegekende bedragen zijn op basis van het algemene beleid toegekend.

Het reserveren van een budget voor (een bepaald soort) podiumkunst-registraties is dus kennelijk nog geen effectieve stimulans voor het vervaardigen en brengen van dergelijke programma's. Dit bevestigt dat een naar één kant werkende maatregel niet voldoende is om de beoogde samenwerking tussen de omroep en de kunstensector tot stand te brengen. Ook het aanbod van de kunstensector kan er de oorzaak van zijn dat er vanuit de omroep geen interesse blijkt te zijn.

De minister zou uitzending van registraties voor de omroepinstellingen financieel nog aantrekkelijker kunnen maken door een andere dan de hierboven genoemde statutenwijziging bij het Stimuleringsfonds door te voeren. De zendgemachtigde zou ontheven kunnen worden van de verplichting in de productie financieel bij te dragen. De Mediaraad is echter geen voorstander van een dergelijke

statutenwijziging. Dat geldt tevens voor het van overheidswege bestemmen van een bepaald deel van de middelen van het Stimuleringsfonds voor registraties van podiumkunstvoorstellingen. Het Stimuleringsfonds heeft een algemene taak tot het bevorderen van (de kwaliteit van) Nederlandse culturele producties. Het versnipperen van de daarvoor aan het Fonds ter beschikking gestelde middelen of het toekennen van hogere bedragen voor bepaalde soorten producties, geeft het Fonds minder mogelijkheden voor het realiseren van dit algemene beleid. Zoals gezegd, nemen registraties van podiumkunsten binnen het algehele aanbod van kunstprogramma's naar de mening van de Raad niet een bijzondere plaats in, op grond waarvan deze programma's voorrang zouden moeten krijgen bij de mogelijkheid van aanvullende financiering.

Naar de mening van de Raad is dat ook in strijd met de doelstelling van het Stimuleringsfonds; het gaat niet om het bevorderen van (een bepaald soort) culturele producties, maar om bijzondere producties met een hoogwaardig artistiek gehalte.

Bij bepaalde zendgemachtigden bestaat kritiek op de wijze waarop het Stimuleringsfonds dit kwaliteits-criterium hanteert. Op grond van dat criterium zouden veelal producties die voor een wat groter publiek bestemd zijn niet voor subsidiëring in aanmerking komen. Aangezien het hier gaat om kritiek op de wijze waarop het Stimuleringsfonds zijn bevoegdheid uitoefent, zal de Mediaraad niet uitgebreid op dit bezwaar ingaan. Wel wil de Raad in dit verband opmerken dat ook producties voor een groter publiek, waaronder vrije producties, onderdeel uitmaken van het kunstaanbod in Nederland. Het verzorgen van dergelijke programma's behoort derhalve tevens tot de culturele taak van de publieke omroep, en de voor die taak gereserveerde aanvullende financiering zou zich dus ook tot dergelijke programma's moeten uitstrekken. Het Stimuleringsfonds beperkt zich overigens niet tot steun aan producties van gesubsidieerde instellingen.

Ook de tweede doelstelling van de minister, het inschakelen van mensen uit de kunstensector bij het maken van producties, is niet via het Stimuleringsfonds afdwingbaar. Gezien de in artikel 48 Mw gegarandeerde autonomie van de omroepinstellingen kan de overheid immers geen invloed uitoefenen op de keuze van de omroep wie bij het maken van een productie worden ingeschakeld. Wel kan het Stimuleringsfonds via het organiseren en financieren van opleidingen ervoor zorgen dat kunstenaars ook zijn opgeleid om aan tv- of radio-producties mee te werken. Dat gebeurt in de praktijk ook al. De Mediaraad acht dit een goed middel om de inbreng van de kunstensector in het maken van programma's te stimuleren. Scholing is ook overigens een belangrijk middel om beide sectoren meer op elkaar te betrekken. De Raad realiseert zich echter dat het Stimuleringsfonds op dit punt slechts een aanvullende rol kan spelen; structurele financiering van opleidingen staat op gespannen voet met de doelstelling van het fonds en is van overheidswege overgelaten aan andere instellingen.

Het Stimuleringsfonds heeft voorts de mogelijkheid zendgemachtigden te stimuleren om mensen uit de kunstensector in te schakelen door bij toekenning van een subsidie extra geld ter beschikking te stellen voor bijvoorbeeld uitgebreidere art direction, het inschakelen van de regisseur bij de ontwikkeling van een script of begeleiding bij de productie door een ervaren regisseur.

4.2.3. *Gedifferentieerd uurbedrag*

Zoals aangegeven, biedt de letterlijke tekst van artikel 101 Mw geen mogelijkheid voor het vaststellen van een hoger uurbedrag voor bepaalde soorten programma's, zoals podiumkunstregistraties. Wel wordt onderscheid gemaakt per categorie instelling. Het Commissariaat voor de Media gaat bij beoordeling van de vraag of er van een aparte categorie sprake is uit van het onderscheid dat in de Mediawet wordt gemaakt bij de zendtijdtoewijzing (artikelen 34 t/m 40 Mw). Dat brengt met zich dat voor de omroepverenigingen (onderscheiden naar A, B of C), de kerkgenootschappen, de genootschappen op geestelijke grondslag, de

educatieve omroep-instellingen en de NOS andere uurbedragen worden vastgesteld. Bovendien worden door het Commissariaat ten aanzien van de NOS (conform het onderscheid dat in de artikelen 36, derde lid en 40, eerste lid onder c Mw wordt gemaakt) andere bedragen toegekend voor de normale zendtijd en de zendtijd die besteed wordt aan educatieve programma's voor culturele minderheden.

Het Commissariaat stelt echter ook wel eens een ander uurbedrag vast zonder dat van een andere categorie instelling kan worden gesproken: aan de IOS wordt bijvoorbeeld een hoger uurbedrag toegekend, omdat extra kosten gemoeid zijn met het in meerdere talen vertalen van deze programma's. Dat betekent dat in de praktijk toch gedifferentieerde uurbedragen voor bepaalde programma-soorten worden toegekend. Dat zou aanleiding kunnen geven om ook het vaststellen van een hoger uurbedrag voor podiumkunstregeringen toe te staan. Een dergelijk afwijkend uurbedrag zou echter niet passen in het beleid van het Commissariaat; immers, het kostenaspect is dan niet de reden voor afwijking, maar het stimuleren van bepaalde programma's. De Raad acht een dergelijke reden voor differentiatie niet in overeenstemming met de bedoeling van artikel 101 Mw.

De Mediaraad is er ook geen voorstander van dat een gedifferentieerd uurbedrag voor podiumkunstregeringen mogelijk gemaakt zou worden. Dit zou een te ver gaande specificatie van de financiering van de omroepinstellingen betekenen. De omroepinstellingen ontvangen een bepaald bedrag per uur zendtijd dat is bedoeld als gemiddelde tegemoetkoming in de kosten van de verschillende programma-soorten. Het is de verantwoordelijkheid van de omroep-instellingen met het aan hen ter beschikking gestelde budget hun publieke taak te vervullen: zij dienen zelf in te vullen hoe zij het totale bedrag over de verschillende programma's verdelen¹.

Als de overheid verhoging van het uurbedrag voor podiumkunstregeringen toch mogelijk zou maken, maar daarvoor geen extra middelen ter beschikking zou stellen, zou dit bovendien ten gevolge hebben dat het normale uurbedrag zou worden verlaagd. Dat zou de kwaliteit van de overige programma's niet ten goede komen, terwijl de minister juist de doelstelling heeft het kwaliteitsgehalte van de programma's van de publieke omroep in het algemeen te verhogen. Ook daarom is het verhogen van het uurbedrag voor registraties van podiumkunsten geen reële optie.

4.2.4. *Een nieuw fonds*

Instelling van een nieuw fonds dat subsidiëring van podiumkunstregeringen ten doel heeft, is een reëel instrument om vervaardiging en uitzending van podiumkunstregeringen te stimuleren. Ook hier kan echter niet gesproken worden van een garantie dat daardoor meer registraties zullen worden uitgezonden.

De Mediaraad is er geen voorstander van dat een dergelijk fonds door de minister zou worden ingesteld. De media dienen in principe gevrijwaard te blijven tegen voortschrijdende overheidsbemoeienis; het afzonderen van taken door middel van fondsen betekent in feite een verhoging van de dosis overheid². Bovendien valt subsidiëring van podiumkunstregeringen onder de taak van een reeds bestaand fonds: het Stimuleringsfonds. De Raad acht het ook daarom niet zinvol een deel van de taak van dit fonds onder te brengen in een nieuw op te richten fonds. Overigens heeft het Stimuleringsfonds, zoals gezegd, reeds zelf op dit punt het initiatief genomen door een deel van de middelen te reserveren voor registraties. Uit de zeer beperkte hoeveelheid aanvragen, is af te leiden dat het afzonderen van middelen voor dit doel nog niet een voldoende stimulans is voor de zendgemachtigden om registraties in hun programmering op te nemen.

¹Zie ook het advies van de Mediaraad inzake de nabije toekomst van de landelijke publieke radio, Staatscourant nr 213 d.d. 1 november 1991.

²Zie het advies van de Mediaraad inzake Fondsenwet Scheppende Kunsten, Staatscourant nr 140 d.d. 23 juli 1991.

4.2.5. *Samenwerkingsverband of overlegorgaan*

De minister zou zelf kunnen overgaan tot instelling van een overlegorgaan of particulier initiatief op dat punt kunnen stimuleren door daarvoor geld ter beschikking te stellen. De Mediaraad is geen voorstander van een dergelijke overleg-structuur of het aanstellen van een bemiddelaar. In de ogen van de Raad is de omroepinstelling bemiddelaar tussen het publiek in het algemeen en de stroming die hij vertegenwoordigt enerzijds, en de kunstenaars/kunstinstellingen anderzijds. De zendgemachtigden blijven door de gegarandeerde autonomie vrij in hun keuze, welke podiumkunstvoorstelling zij wensen te registreren of adapteren, of welke kunstenaar zij willen inschakelen bij het maken van een productie. Bovendien bestaat de kunstensector uit een groot aantal groeperingen, die ieder eigen belangen hebben. Als een omroepinstelling en een kunstinstelling of kunstenaar elkaar vinden voor een concreet project, bestaat reeds via het Stimuleringsfonds de mogelijkheid subsidie voor de uitvoering van het project aan te vragen.

De Raad is van mening dat voorkomen dient te worden, dat er weer een extra laag in de beslissingsprocedure komt: dit zou belemmerend werken op de marktsituatie, waarin de omroepinstellingen en de kunstinstellingen/kunstenaars opereren.

4.2.6. *Benoemingenbeleid*

De minister kan via haar benoemingenbeleid de betrokkenheid tussen omroepen en kunstensector stimuleren. Uitzending van kunstprogramma's is echter maar één onderdeel van de publieke taak van de omroep. Dit beleidsdoel zal in de praktijk dan ook niet snel doorslaggevend zijn bij de keuze van bestuursleden bij de NOS. Een en ander geldt vice versa tevens ten aanzien van de aanstelling in de kunstensector van mensen die affiniteit hebben met de omroep.

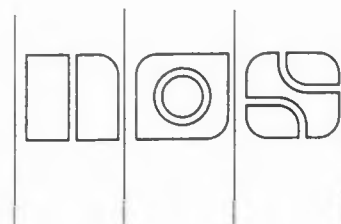
4.2.7. *Stimulering via de kunstenbegroting*

De mogelijkheid om via de kunstenbegroting een bedrag te reserveren als bonus voor kunstinstellingen en omroepen die een podiumkunst-registratie brengen kan als stimulans werken.

Naar de mening van de Mediaraad biedt de wijze van financiering van de kunstensector, die gebaseerd is op artistiek-inhoudelijke overwegingen, überhaupt voor de overheid meer mogelijkheden om verwezenlijking van de doelstellingen te bevorderen. Zoals gezegd acht de Raad het niet tot zijn taak deze mogelijkheden verder te bespreken.

Overigens blijft ook daarbij gelden dat te nemen maatregelen twee kanten op dienen te werken: ook al zijn de maatregelen ten opzichte van de kunstensector effectief, voor totstandkoming en uitzending van kunstprogramma's en podiumkunstregistraties dienen ook de omroep-instellingen mee te werken.

Nederlandse Omroepprogramma Stichting

Bijlage: 1

Mediaraad
Lange Voorhout 19
2514 EB DEN HAAG

Postbus 444 1200 JJ Hilversum
Telefoon: 035 779222

Uitsendster	Uitsendmerk	Doorkiesnummer	Datum
		773743	19-2-1992
Telefax	Doorkiesmerk	Onderwerp	
	KLO-NMN	podiumkunst registraties	

Geachte mevrouw/mijnheer,

Bijgaand treft u een lijst aan waarin per kwartaal de programma's zijn opgenomen die eventueel aangemerkt kunnen worden als Nederlandse podiumkunstregistraties.

Naast de titel van het programma wordt o.a. ook het kijkdichtheidscijfer (1% = ca. 133.000 kijkers van 6 jaar en ouder), de duur in minuten en de programmasoort vermeld.

Hieronder volgt een omschrijving van de programmasoorten.

3111 = licht Nederlands drama
3211 = serieus Nederlands drama

3170 = licht klassieke muziek
3260 = klassieke muziek
3270 = opera/ballet

In de onderstaande kolom is per kwartaal een berekening gemaakt van het aandeel podiumkunstprogramma's in de totale zendtijd.

kwartaal	totaal aantal min.	totaal podiumk.	%
90.4	= 137677	2630	1.9
90.1	= 152292	1762	1.2
90.2	= 132260	1589	1.2
90.3	= 122516	644	0.5

Met vriendelijke groeten,

NEDERLANDSE OMROEPPROGRAMMA STICHTING

Nicolette Nellen
Afd. Kijk- en Luisteronderzoek

datum	net	begin- tijd	titel	omroep	kdh	min	soort
** 904							
03-10-90	2	2309	VIER JAARGETIJDEN	TROS	1.4	43	3260
06-10-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.3	58	3260
06-10-90	2	2332	JONGE MENSEN OP	AVRO	0.7	45	3260
13-10-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.0	45	3260
17-10-90	3	2253	BERNSTEIN CONCERT	NOS	0.5	63	3260
18-10-90	3	2139	ENRICO PACE	NOS	0.7	17	3260
20-10-90	1	1300	VARA MATINEE	VARA	0.0	105	3260
20-10-90	2	2322	JONGE MENSEN IN	AVRO	2.2	47	3260
27-10-90	1	1345	VARA MATINEE	VARA	0.3	57	3260
28-10-90	1	1502	ORPHEUS ONDERWERE	KRO	0.7	117	3270
31-10-90	3	2028	EROICA	NOS	1.3	52	3260
03-11-90	2	2308	GALACONCERT	AVRO	1.0	95	3260
10-11-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	51	3260
17-11-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	55	3260
17-11-90	2	2318	JONGE MENSEN IN	AVRO	2.1	42	3260
24-11-90	3	2000	EDISON KLASSIEK	NOS	0.7	95	3260
24-11-90	3	2135	KRYSTIAN ZIMERMAN	NOS	1.0	15	3260
24-11-90	1	1345	VARA MATINEE	VARA	0.2	42	3260
30-11-90	2	2305	TOVERFLUIT	TROS	4.3	28	3170
01-12-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	49	3260
08-12-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	64	3260
09-12-90	2	1430	OPERA MATINEE	VPRO	0.1	117	3270
12-12-90	3	2027	REIS SCHONBERG	NOS	0.6	57	3260
13-12-90	3	2132	BARENBOIM SPEELT	NOS	0.8	22	3260
15-12-90	2	2330	JONGE MENSEN IN	AVRO	0.8	36	3260
15-12-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	60	3260
16-12-90	2	1430	OPERA MATINEE	VPRO	0.6	199	3270
19-12-90	3	2027	REIS SCHONBERG	NOS	0.7	55	3260
21-12-90	2	2327	JOSE CARRERAS	TROS	4.2	35	3260
22-12-90	3	2000	MOZART IN EUROPA	NOS	1.4	86	3260
22-12-90	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	58	3260
22-12-90	3	2126	MOZART OP Z'N KOP	NOS	2.0	26	3260
23-12-90	2	1430	OPERA MATINEE	VPRO	0.7	188	3270
25-12-90	1	2057	MOSTERD NA MAALTI	VARA	12.1	98	3111
25-12-90	2	1459	KERSTMATINEE 1990	AVRO	1.2	83	3260
26-12-90	2	2347	VIER JAARGETIJDEN	TROS	2.2	43	3260
29-12-90	1	1345	VARA MATINEE	VARA	0.0	47	3260
29-12-90	2	2309	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.3	54	3260
30-12-90	2	1431	OPERA MATINEE	VPRO	0.7	181	3270
** Subtotal **						2630	
** 911							
01-01-91	2	1059	NIGEL KENNEDY	VOO	2.1	48	3260
03-01-91	3	2025	SCHERZO FURIOSA	NOS	4.5	63	3211
04-01-91	3	2136	ONBEWOONBAAR VERK	NOS	1.1	20	3211
05-01-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.6	54	3260
06-01-91	1	1414	ZAUBERFLOTE	KRO	0.9	166	3270
10-01-91	3	2026	ONUITGESPROKEN	NOS	1.5	37	3111
12-01-91	2	2350	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.4	36	3260
12-01-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.3	57	3260
19-01-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	60	3260
24-01-91	3	2030	VREEMDE LIEFDE	NOS	1.3	46	3211

datum	net	begin- tijd	titel	omroep	kdh	min	soort
26-01-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	54	3260
26-01-91	2	2341	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.8	46	3260
31-01-91	3	2027	BIJLMERBLOEMEN	NOS	3.1	51	3211
02-02-91	1	1345	VARA MATINEE	VARA	0.1	55	3260
07-02-91	3	2025	HOTELBAR TOKYO	NOS	1.1	56	3211
09-02-91	1	1342	VARA MATINEE	VARA	0.1	70	3260
09-02-91	2	2251	JONGE MENSEN IN	AVRO	1.7	45	3260
13-02-91	3	2318	WHITE STREAMS	NOS	0.9	13	3270
16-02-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	54	3260
23-02-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.3	56	3260
25-02-91	1	2306	VOICES	NCRV	1.5	25	3170
27-02-91	2	2028	EEN FIJN SPAN	TROS	15.1	69	3111
27-02-91	2	2318	CONCERTO ARANJUEZ	TROS	1.4	23	3170
27-02-91	2	2141	EEN FIJN SPAN	TROS	16.0	40	3111
02-03-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	64	3260
09-03-91	2	2329	JONGE MENSEN OP	AVRO	0.8	46	3260
09-03-91	1	1345	VARA MATINEE	VARA	0.2	61	3260
11-03-91	1	2318	BENEFIETCONCERT	NCRV	0.5	49	3260
14-03-91	1	2241	MUZIKALE WERELD	EO	1.1	32	3170
15-03-91	1	2318	BENEFIETCONCERT	NCRV	0.8	53	3260
16-03-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	57	3260
23-03-91	2	2323	JONGE MENSEN IN	AVRO	1.2	45	3260
23-03-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	53	3260
30-03-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.2	58	3260
** Subtotal **						1762	
** 912							
01-04-91	1	2206	COMMANDMENTS	NCRV	3.7	47	3170
03-04-91	3	2027	PROFUNDIS	NOS	1.1	40	3260
03-04-91	3	2107	ROEMEENSE RAPSODI	NOS	1.1	13	3260
03-04-91	2	2257	CELLO GALA CONCERT	TROS	1.3	35	3260
06-04-91	2	2319	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.5	54	3260
06-04-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.4	55	3260
13-04-91	1	1342	VARA MATINEE	VARA	0.1	64	3260
20-04-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	57	3260
20-04-91	2	2321	ALEXEI SULTANOV	AVRO	1.3	50	3260
21-04-91	3	2209	TUSSEN PARADIJZEN	HV	0.5	42	3211
27-04-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	58	3260
27-04-91	3	2045	KONINGINNEDAG CON	NOS	1.4	68	3260
04-05-91	2	2325	JONGE MENSEN OP	AVRO	0.6	53	3260
04-05-91	1	1320	VARA MATINEE	VARA	0.1	90	3260
04-05-91	2	1916	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.3	32	3260
08-05-91	2	1607	GALA CELLO CONCERT	TROS	0.3	34	3260
09-05-91	3	2140	ENRICO PACE	NOS	1.6	19	3260
11-05-91	3	2001	25 JR. HUWELIJK	NOS	3.6	113	3260
11-05-91	1	1346	VARA MATINEE	VARA	0.1	57	3260
15-05-91	2	2211	CELLO GALA CONCERT	TROS	1.8	26	3260
18-05-91	2	2334	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.1	61	3260
18-05-91	1	1340	VARA MATINEE	VARA	0.0	72	3260
19-05-91	1	1537	FINTA SEMPLICE	KRO	0.6	112	3270
29-05-91	2	1605	CELLO GALA CONCERT	TROS	0.1	27	3260
07-06-91	3	2056	RONDON LISZT	NOS	1.3	56	3260
20-06-91	3	2141	PRELUDE A L'APRES	NOS	0.8	12	3260

datum	net	begin- tijd	titel	omroep	kdh	min	soort
22-06-91	2	2201	JESSYE NORMAN	AVRO	2.0	57	3170
22-06-91	3	2000	ROMEO EN JULIA	NOS	0.4	145	3270
28-06-91	3	2118	MONUMENT GESTORVE	NOS	1.3	40	3270
** Subtotal **						1589	
** 913							
06-07-91	2	2204	JONGE MENSEN IN	AVRO	0.7	40	3260
13-07-91	2	2308	JONGE MENSEN IN	AVRO	1.2	53	3260
20-07-91	3	2142	OUVERTURE TIJL	NOS	0.6	17	3260
20-07-91	2	2305	JONGE MENSEN IN	AVRO	1.3	45	3260
22-07-91	3	2046	BESTEMMING ONBEKE	RVU	3.4	37	3211
27-07-91	3	2140	DANIEL BARENBOIM	NOS	0.6	20	3260
30-07-91	3	2151	DANIEL BARENBOIM	NOS	4.9	8	3260
03-08-91	2	2236	JONGE MENSEN OP	AVRO	1.6	53	3260
10-08-91	2	2303	PRINSENGRACHTCONC	AVRO	2.1	54	3260
15-08-91	3	2125	AVOND ACHTER CARR	NOS	0.9	25	3211
24-08-91	2	2251	PRINSENGRACHTCONC	AVRO	1.4	58	3260
31-08-91	3	2021	FEST. OUDE MUZIEK	NOS	1.1	99	3260
06-09-91	3	2124	MELVYN TAN LONDON	NOS	1.8	35	3260
18-09-91	2	2244	ROTTERDAM EN ZIJN TROS		0.9	59	3260
20-09-91	3	2102	GEVLEUGELDE VRIEN	NOS	2.1	41	3260
** Subtotal **						644	
*** Total ***						6625	